

nulli comparabiles, moribus¹⁾ acceptabiles, in delinquentes placabiles, in universa virtutum honestate laudabiles. Fuit autem primogenitus²⁾ nomine Spytignev³⁾, secundus natu Wratizlav⁴⁾, tertius stemmate Conradus⁵⁾, quartus genitura Jaromir⁶⁾, quintus et ultimus Otto pulcherrimus. Horum⁷⁾ de vita et gloria, prout affluet verborum copia, sufficienter in suis locis explicabitur. Quos adhuc positos annis⁸⁾ in puerilibus sed studiis pollere⁹⁾ virilibus pater valde miratur: Cernens egregium decus et par nobile fratrum¹⁰⁾, Nec minus angebant matrem sua gaudia laetam¹¹⁾ de tanto provectu¹²⁾ filiorum et magnificae gloriae statu.

2. Ea¹³⁾ tempestate Kazimir¹⁴⁾ Poloniensi nobilissimo duce ab hac subtracto luce, filius eius Boleslav et Wladizlav adhuc in infantia positus ad ubera lactis¹⁵⁾, una¹⁶⁾ erat spes salutis in misera fuga fugientibus per diversa loca Poloniensibus¹⁷⁾. Quod animadvertens¹⁸⁾ dux Bracizlav, quarto anno sui ducatus¹⁹⁾, optimum fore ratus, ne differet oblatam occasione calumpniandi suis inimicis, immo ulciscendi de illatis iniuriis, quas olim dux Mescos²⁰⁾ intulerat Boemis, quantotius²¹⁾ potuit, inito consilio cum suis, eos invadere statuit, statimque²²⁾ terribilem dictat sententiam, totius Boemiae per²³⁾ provinciam mittens in signum suae iussionis torquem de subere²⁴⁾ tortum, ut quicumque exierit in castra segnius dato signaculo, sciret procul dubio tali torque se²⁵⁾ suspendendum in patibulo. Quibus in momento, in ictu oculi congregatis in unum et usque ad unum, intrat terram Poloniae suae viduatam principe et eam hostiliter invasit, ac velut ingens tempestat furit, saevit, sternit omnia; sic villas caedibus, rapinis, incendiis devastavit, in²⁶⁾ munitiones irrupit. Krakov autem

provinciis smilivých, ve vsí poctivosti ctinosti chvalitebných. Byl pak prvorozený jménem Spytihněv, druhý dle narození Wratislav, třetí v poslaupnosti Konrad, čtvrtý rodem Jaromír, pátý a poslední Otto nejkrásnější. O jejich životě a slávě, pokud stačí hojnost slov mně, bude místy svými dostatečně povědino. Jim že když ještě stáli v létech pacholetských, slynnuli snahami mužů, otec velice divil se,

Patře na ozdobu výtečnou, krásnou tuto saubratř, Matka také blažená nemění plála radosti z takového prospěchu synů a oslavy velké.

2. Toho času když Kazimír, slavný polský vévoda, vykročil z tohoto světa, a synové jeho Boleslav a Wladislav ještě v dětství zůstávali u prsou mlčných, nebylo než jedno útočisté v bídném útěku Polákům na rozličné strany se rozutikávajícím. Což když spatřil kněz Břetislav, ve čtvrtém roce svého knížetství, pokládaje za nejlepší, neodkládati dané příležitosti k trýznění svých nepřátel, ano ku pomstě za utrpené křivdy, které byl někdy kněz Měšek spáchal nad Čechy, jak na rychlo mohl, porádiv se se svými, uzavřel na ně udeřiti, a hned nálež vyhlásil strašlivý po celé české zemi, vyslav popruh z lýcí ukraucený, kdožby vytáhl do pole později, než dáno znamení, aby věděl bez pochybení, že takovým popruhem má býti oběšen na šibenici. Kteřížto když se tu chvli okamžením sebrali v jedno a do jednoho, vešel do země polské, knížete svého zbavené, a nepřátelsky na ni udeřil, i jako veliký víchr zřítí, řádi, vše poráží, tak dědiny vražděním, laupením, pálením hubil, hrazená místa ztékala. Do Krakova pak, hlavního sídla jejich, vtrhnuv,

1) moribus — placabiles nemají 2, 2a, 2b, 3. — 2) primus A, 6. — 3) Zpitiqneu 2a; Spytignev 2aa; Spytignev 6. — 4) Wratislav 2; Wratizlav 2a; Wratizlav 2b. — 5) Chouradus 1, 2b; Cuonradus 4, 4a. — 6) Janimír 4a; Jaromyr 6. — 7) Quorum A, 6. — 8) nemá 3. — 9) studere A. — 10) Hor. Seru. II, 3, 243. — 11) leta 1. — 12) profectu 2b. — 13) Ea vero t. 4. — 14) Cazimir 4, 4a; Kazymir 6. — 15) nemá 1. — 16) nulla 4, 4a. — 17) Kosmas podává tu o rodinných poměrech panovníků polských zprávy méně dobré; neb Kazimír nezemřel před Břetislavem, ale teprv tři léta po něm r. 1058; také neměl jen dvou synů, ale čtyry. Stown. Mart. Pol. I, 19. — 18) Igitur advertens 4, 4a. — 19) Výprava do Poiska nestala se čtvrtého léta panování Břetislavova, ale hned druhého (1039), jak níže (II, kap. 5) Kosmas sám vypravuje o přenesení ostatků sv. Vojtěcha, které při té výpravě byly ukořistěny. — 20) Mezko 2, 2a, 2b. — 21) quanto cicius A. — 22) st. dux Bracizlav 4, 4a. — 23) Místo per prov. má A provinciae. — 24) subere 2, 2b, 4, 4a, opr. 1. — 25) nemá 4, 4a. — 26) vi 4, 4a, 6.

eorum metropolim ingressus a culmine subvertit, et spolia eius obtinuit; insuper et veteres thesauros ¹⁾ ab antiquis ducibus in aerario absconditos evolvit, scilicet aurum et argentum infinitum nimis. Similiter et ceteras urbes igne succendit et usque ad solum destruxit. Cumque pervenissent ad castrum Gedec ²⁾, castellani et simul qui illuc confugerant villani ³⁾, non valentes ferre impetum ducis, exeunt ei obviam auream gestantes virgam, quod erat signum dedicationis, et ut eos pacifice cum suis pecoribus et ceteris ⁴⁾ rerum appendiciis transferat in Boemiam, suppliciter rogant. Quorum dux petitionibus adquiescens, postquam perduxit ⁵⁾ eos in ⁶⁾ Boemiam, dat eis partem silvae, quae vocatur Cirnin ⁷⁾, non modicam, constituens eis ⁸⁾ unum ex ipsis praefectum ⁹⁾ et iudicem, et decernit, ut sub lege quam in Polonia habuerant, tam ipsi quam eorum posteri in sempiternum vivant, atque nomine ab urbe derivato usque hodie nuncupantur Gedcane ¹⁰⁾.

3. Nec ¹¹⁾ longe a praedicta urbe ventum erat ad metropolim Gnezden, natura loci et antemurali firmam, sed facilem ¹²⁾ capi ab hostibus, raris ¹³⁾ eam inhabitantibus civibus, ubi tunc temporis ¹⁴⁾ in basilica sanctae dei genitricis Mariae perpetuae virginis preciosissimus ¹⁵⁾ quiescebat thesaurus, scilicet beatissimi Adalberti martiris ¹⁶⁾ corpus. Qua mox Boemii ¹⁷⁾ sine Marte potiuntur urbe, et cum magna laetitia intrant ¹⁸⁾ sanctae ecclesiae adita ¹⁹⁾, atque omni praeda posthabita, solam sibi poscunt dari pro Christopassam sacri corporis preciosam massam. Quorum praesul Severus ut vidit temeritatem, et ²⁰⁾ pronam in omne fas ²¹⁾ nefasque sensit volun-

wrchem dolů jej podvrátil, a kořisti jeho pobral. 1089
K tomu i staré poklady od dávných knížat w podobně uschowané wylámal, totiž zlata a stříbra nesmírně množství. Podobně též ostatní hrady ohněm vypálil, i až po zem rozbořil. A když přišel ke hradu Hedčei, hraďčané i také kteří se tam byli utekli wesničané, nemohouce odolati útoku knížete, vyšli jemu naproti nesauce zlatau metlu, což bylo znamení wzdání se, a poniženě žádali, aby je w pokoji s dobytckem jich a jinými swrčky přewedl do Čech. K jichžto žádosti kníže svoliw, když je do Čech přiwedl, dal jim nemalau část lesa, který slowe Černín, ustanowiw jim jednoho z nich za správce a za saudce, i nařídil, aby pod právem, které měli w Polsku, jak oni tak potomci jich žiwi byli na wěky; a jménem wzatým od hradu nazývaji se podnes Hedčané.

3. Nedaleko pak od řečeného hradu přitáhlo wojsko k sídelnému místu ke Hnězdnu, powahau místa i ohradu pevnému, však lehkou bylo ho dobytí nepřítelům profi skrowným na počet toho stáwajícím w něm obywatelům; kdež toho času w basilice swatě boží rodičky Marie, wěčné pauný, nejwzácnější odpočíwal poklad, totiž tělo nejblahoslawenějšího mučenníka Wojtěcha. Toho hradu Čechowé hned dobyli bez boje, a s welkan radostí do weřeji chrámu wstoupili, a vši kořisti nedbali, jediné žádali, aby jim dána byla wzácná hmota swatého těla, která pro Krista utrpěla. Jichžto když widěl biskup Šebřir opowázliwost a k dobrému jak ke zlému znamenal wůle ná-

¹⁾ thesauros 2aa. — ²⁾ Tak A a 6; Gradedec 1; Gdec 2, 2a, 2aa; Gdec 2b; Goec 4, 4a. — ³⁾ villa 2a. — ⁴⁾ ceterum 4, 4a. — ⁵⁾ duxit A, 6. — ⁶⁾ ad 2b. — ⁷⁾ Cirum 2, 2a; nijakž nemůže se však w 2 čísti Ciruins; taktěž ne w 2a, jak w Dobrowského a dle toho w Kópkowě wydání se podobýká; neb w 2 jsau písmena velmi jasně položena, také nad i by scházela čárka, která w rukopisu tom pravidelně nad i přichází, w 2aa pak jest takto slowo wypsáno a zkráceno Cirnu; Ciruin 2b; Ciruin A; Cryuin 6. Místo, kde asi nyní leží wes Černín blíže Kráľowě dwora. Strownej o tom Dra. Herm. Jirečka spis: Slowanské práwo w Čechách a na Morawě II, 35, a Komárkowo pojednání: Die polnische Colonie der Hedčané in Böhmen. Pojednání král. české spol. náuk VI řady, 2 díl. Palackého Dějiny I, 305. — ⁸⁾ un. eis A. — ⁹⁾ perfectum oprav. praef. 1. — ¹⁰⁾ Bedcane 2a; Gedcane 2b, 3; Gedhane 6. — ¹¹⁾ Non A, 6. — ¹²⁾ facile 4, 4a. — ¹³⁾ w 1 nadepsáno rukau druhau paucis. — ¹⁴⁾ noná A, 6. — ¹⁵⁾ preciosissime 1. — ¹⁶⁾ nemá 2. — ¹⁷⁾ Tak A, 1, 2b; ostatní Bohemi. — ¹⁸⁾ adeunt intrant 1; nad intrant nadepsáno w 2 adeunt; w 2aa jest toto slowo také nadepsáno, ale čerweně. — ¹⁹⁾ limina adita 1; 2 adita, nad čímž nadepsáno limina; w 2aa jest po straně čerweně připsáno limina; adyta 2b; limina 4. — ²⁰⁾ w 2 wyškřábáno. — ²¹⁾ fasque 2, 2a, 2aa, 4.

tatem, talibus alloquiis temptat eos revocare ab illicitis (ausis¹⁾): Fratres mei et filii ecclesiae dei, non tam ex facili constat, sicut vos aestimatis, ut sacram corporis glebam, dei virtutibus plenam, quis mortalium tam temere praesumat tangere. Timeo enim valde, ne percellamur aut mentis oblivione aut coecitate aut aliqua membrorum debilitate, si id temere praesumpserimus²⁾ agere. Quapropter prius triduo ieiunate³⁾, de peccatis vestris poenitentiam agite, et⁴⁾ ab omnibus abominationibus, quas ipse abominatus est in vobis, abrenuntiate, et⁵⁾ ex toto corde, quod eas ultra non faciatis, promittite. Spero enim in misericordia dei et nostri patroni s. Adalberti, quod non privabimur spe petitionis nostrae, si persistimus fidei⁶⁾ in⁷⁾ devotione et precum assidua oratione. At illis visa sunt praesulis verba quasi deliramenta, et continuo aures suas continentes⁸⁾, fecerunt impetum, ut raperent sacrum corpus, et quia post altare iuxta parietem conditum fuerat, et aliter evelli non poterat, nisi altare⁹⁾ destrueretur¹⁰⁾, manus inproba cum mente ferina operantur profana; sed non defuit ultio divina. Nam in ipso¹¹⁾ opere suae temeritatis steterunt sensibus obstupefactis¹²⁾, nec erat vox nec sensus nec visus peritium fere horarum spatia, donec iterum propitiantie dei gratia rehabuere pristina officia. Moxque licet sero poenitentia ducti faciunt iussa episcopi, et quanto erant divino nutu evidentiust castigati, tanto devotius perstabant precibus infatigati, triduo ieiunantes et veniam postulantest.

4. Tertia nocte Severo episcopo post matutinalem synaxim quiescenti sanctus praesul in visione apparens Adalbertus¹³⁾: Dic, ait, ista duci¹⁴⁾ et eius comitibus: Pater de coelis dabit quod petitis, si non repetitis mala, quibus abrenuntiaстis in fonte baptismatis¹⁵⁾. Hoc manecum praesul¹⁶⁾ innotesceret duci et eius comitibus, mox exhilarati intrantes ecclesiam s. Mariae, et ante sepulchrum s. Adalberti¹⁷⁾ humi¹⁸⁾ prostrati, diu fusa communi oratione surgit dux¹⁹⁾,

chylnost, hleděl takovýmito řečmi zdržeti je od nedovolených předsevzetí: Bratři moji a synové církve boží! nejde to tak lehce, jak byste mysleli, aby svatě rudy těla, kteráž jest božských ctností plna, člověk který tak všetečně směl dotknouti se. Neb já se velmi bojím, aby chom nebyli poráženi buď pomnutím myslí, buď slepotau, buď nějakau údů mdlobau, kdybychom všetečně se opovážili to učiniti. Pročež prvě po tři dni se postíte, ze hříchů svých pokání učiníte, a všech ohavností, které jemu byly obavné na vás, se odřekněte, a z celého srdce svého, že jich více konati neminite, slibte. Důfám v milosrdenství boží a našeho dědice Wojtěcha svatého, že nebudeme zbaveni naděje žádosti naší, když setrváme v oddanosti viry a stálém modlení se modlitby. Ale jim viděla se slova biskupova býti jako bláznovství, a hned zavřevše uši své, učinili nával, aby vzali svatě tělo; a poněvadž bylo pochováno za oltářem vedlé zdi, a jinak nemohlo býti vykopáno, léčby byl oltář rozbořen, ruka nešlechetná a mysl sveřepá vykonaly skutek bezbožný; ale nezustalo bez boží msty. Nebo při samém skutku své opovážlivosti stanuli o smyslech ztupělých; nebylo hlasu ani citu ani zraku po tři hodiny, až zase propůjčením milosti božské navrátily se k svým výkonům. Hned pak ač pozdě litosti pohnuti, splnili kázání biskupovo, a čím byli pokynutim božim patrněji pokáráni, tím pokorněji setrvali v modltbách bez ustání, tři dni se postice a odpuštění žádajice.

4. Třetí noc, když biskup Šebif po ranní službě odpočíval, svatý biskup Wojtěch u vidění se mu zjeviv, pravil: To pověz knížeti a jeho županům: Otec s nebes dá, čeho žádáte, nenavrátíte-li se k zlým činům, kterých jste se odřekli ve vodě křestu. To když biskup ráno oznámil knížeti a županům jeho, hned obveseleni všedše do chrámu svatě Maři, před hrobem svatého Wojtěcha na zem padli, po delším pak společném konání modlitby vstal kníže,

¹⁾ opr. A misto causis. — ²⁾ praesumamus 2. — ³⁾ ieiun. karissiani 4, 4a. — ⁴⁾ et poenitentiam agite ab omnibus 4, 4a. — ⁵⁾ nemá 2. — ⁶⁾ federi 4, 4a. — ⁷⁾ nemá 2. — ⁸⁾ continentes A; continentes 2. — ⁹⁾ písmecky re nadeps. rukau pozdější; alt. prius dest. 4, 4a. — ¹⁰⁾ destrueret 2b, 3. — ¹¹⁾ v A opr. z impio. — ¹²⁾ obstupfacti 4, 4a. — ¹³⁾ sanctus Adalbertus in visione apparens 4, 4a. — ¹⁴⁾ d. Braciziao 4, 4a. — ¹⁵⁾ in baptisinate A, A. I. — ¹⁶⁾ pr. Severus 4, 4a. — ¹⁷⁾ Ad. martyris 4, 4a. — ¹⁸⁾ humo 4, 4a. — ¹⁹⁾ Bracizlaus 4, 4a.

et stans in ambone ¹⁾, hac rupit silentia voce ²⁾: Vultis praevaricationes vestras emendare, et a pravis operibus respiscere? At illi obortis clamant ³⁾ cum lacrimis ⁴⁾: Emendare paratī sumus, quicquid in sanctum dei ⁵⁾ patres nostri vel nos ⁶⁾ praevaricati sumus, et a pravo opere omni ⁷⁾ cessare. Tunc dux ⁸⁾ extendens manum suam super sacram tumbam, sic orsus ⁹⁾ est ad populi turbam ¹⁰⁾: Extendite, fratres ¹¹⁾, simul ¹²⁾ vestras ad dominum ¹³⁾ dextras et ad meos attendite sermones, quos volo, ut vestrae fidei sacramento confirmetis. Ergo hoc meum maximum ¹⁴⁾ et primum sit decretum, ut vestrae communia, quae actenus habuistis ut lupanaria, et ceu ¹⁵⁾ brutis animalibus communia, amodo iuxta canonum scita sint legitima, sint privata, sint insolubilia, ita duntaxat ut una vir ¹⁶⁾ coniuge et coniunx viro uno contenti vivant. Si autem coniunx virum aut vir coniugem spreverit, et rixa inter eos usque ad discidium efferuerit ¹⁷⁾, qui ex eis ¹⁸⁾ in priorem copulam legitime celebratam redire noluerit, nolo, ut secundum ritum nostrae terrae huius rei violator ¹⁹⁾ in servitutem redigatur, sed potius nostri immutabilis decreti per angariam, qualiscunque sit persona, redigatur in Ungariam, et nequaquam liceat, ut pretio se redimat aut in hanc terram redeat, ne unius contagio oviculae totum Christi serpat per ovile. Severus episcopus dixit: Quicumque aliter fecerit, anathema sit. Eadem sententia sint plectendae virgines et viduae et adulterae, quae nomen bonum amisisse et pudorem corrupisse ac per scortum concepisse dinoscuntur. Nam cum liberum nubendi habeant arbitrium, cur committunt adulterium et conceptus suos obortivant ²⁰⁾, quod est pessimum scelus scelerum? Tunc dux ²¹⁾ subiungens inquit: Si vero mulier proclamaverit ²²⁾ pari vice non amari, sed inclementer a viro suo ²³⁾ affligi et profli-gari ²⁴⁾, detur inter eos iudicium dei, et qui inventus fuerit reus, solvat poenas rei. Similiter

a stoje na kazatedlnici, takovým slowem přetrhnul ticho: Zdali chcete napraviti nepravosti své a navrátiti se k rozumu od skutků zlych? Oni pak s wystaupením slz wolali: Ochoťni jsme napraviti, w čemkoli otcowé naši neb my jsme wykročili proti swatému Božimu, a od všelikého skutku zlého upustiti. Tu kniže, wztáhnw ruku swau nad swatým hrobem, takto počal mluwiti ke shromáždění lidu: Pozdwiňte, bratři, wespolek rukau swých k hospodinu, a pozorujte řeči mých, kteréž chei abyste přísahau wiry své stvrdili. Tedy toto jest mé nejpřednější a první příkázání, aby sňatky vaše, kteréž jste měli dotud jako smilnistě, a jako hlaupá zvířata obecné, od té chwile byly dle cirkewních příkázání zákonné, byly sankromé, byly nerozlučitedlné, tak a nejinak, aby muž s jednau chotí a chof s jedním mužem spokojené žili. Kdyby pak chof mužem nebo muž manželkau opowrhnul a swár mezi nimi wzplanul až do roztržení, kdo by z nich ku předešlému swazku práwně zawřenému nechtěl se navrátiti, chceme aby rušitel toho nebyl uweđen w porobu dle řádu země naší, nýbrž spíše tuhosti nezménitedlného našeho příkazu, buď osoba jakakoliwěk, aby odweđen byl do Uher a nebylo mu lze nikterak aby se za cenu wykaupil neb do země této nawrátíl, aby jedné owečky nákaza po celém owěinci Kristowu nelezla. Šebř biskup prawil: kdožby se jinak zachowal, klet buď. Týmž nálezem buďte stihány pannu a wdowy neb cizoložnice, o kterých se zwí, že dobrého jména pozbyly a stud porušily i smilstwim počaly. Nebo když mají na swobodně wůli wláti se, proč dopauštěji se cizoložtwi a rody své zapuzují, což jest nejhorší neprawost neprawosti. Potom kniže doložil, řka: Kdyby však žena prohlásila, že jí muž rovně nemiluje, nýbrž nemilostiwě trápi a bije, wydáu buď mezi nimi saud boží, a kdož bude nalezten winným, trp pokutu winníka. Podobně o těch, kteří jsau nařčeni mužobojstwimi, arcipryšt oznam

¹⁾ umbone 3. — ²⁾ v. dicens 4, 4a. — ³⁾ slovo to bylo w 1 dwakráte, ale jednau wyškábáno. — ⁴⁾ lac. dicentes 4, 4a. — ⁵⁾ v. d. Adalbertum 4, 4a. — ⁶⁾ nos peccatores 4, 4a. — ⁷⁾ omnino 2aa; animo 1. — ⁸⁾ d. Bracizlaus 4, 4a. — ⁹⁾ exorsus A, A1, 6. — ¹⁰⁾ tumbam mēl 1, ale opraweno w turban; turman 4, 4a. — ¹¹⁾ karissimi fr. 4, 4a. — ¹²⁾ nemá 4, 4a. — ¹³⁾ d. deum 4, 4a. — ¹⁴⁾ proximum 1. — ¹⁵⁾ sunt wkládaji tu 4, 4a. — ¹⁶⁾ po straně připsáno w 6. — ¹⁷⁾ b nadepsáno w A rukau jinau; efferuerit 2, 2a, 3. — ¹⁸⁾ his A, A1. — ¹⁹⁾ praevaricator 4, 4a. — ²⁰⁾ avorcivant A, 3. — ²¹⁾ d. Bracizlaus 4, 4a. — ²²⁾ perclamarit 1. — ²³⁾ nemá 3. — ²⁴⁾ proaffligari A, 1, 2, 2aa, 6.

et de his, qui homicidiis infamantur, archipresbiter comiti illius civitatis nomina eorum ascribat, et comes eos conveniat; et si sunt¹⁾ rebelles, in carcerem redigat, donec aut poenitentiam dignam agant, aut si negant, ignito ferro sive adiurata aqua, utrum culpabiles sint, examinenter; fraticidas autem et parricidas sive sacerdotum interfectores et huiusmodi capitalibus criminibus irretitos, archipresbiter assignet eos comiti vel duci, sive²⁾ per manus et³⁾ ventrem ferratos⁴⁾ de regno eiciat, ut ad instar Cain⁵⁾ vagi et profugi circueant⁶⁾ terram. Severus episcopus dixit: Ista ducis deliberatio iustasit anathemate firma. Nam ad hoc vobis ducibus⁷⁾ mucro pendet in femore, ut manus vestras saepius⁸⁾ lavetis peccatoris in sanguine. Iterum dux⁹⁾: Tabernam¹⁰⁾, inquit¹¹⁾, quae est radix omnium malorum, unde prodeunt furta, homicidia¹²⁾, adulteria¹³⁾ et cetera mala, et qui parat et qui paratam¹⁴⁾ comparat, Severus episcopus dixit: Anathema sit. Et dux¹⁵⁾: Qui, inquit, comprehensus fuerit huius violator decreti tabernarius, in medio foro ad palum suspensus, et usque ad fastidium praeconis caesus depiletur; res tamen eius non infiscentur¹⁶⁾, sed potus¹⁷⁾ tantum in terram proiciatur¹⁸⁾, ne quis¹⁹⁾ execrabili haustu²⁰⁾ polluat. Potatores autem, si deprehensi²¹⁾ fuerint, non prius de carcere exeant, quam in fiscum ducis unusquisque 300 nummos componat. Severus episcopus dixit: Quae dux iudicat, nostra auctoritas firmat. Adhuc dux²²⁾ prosequitur dicens: Fora autem dominicis diebus omnino ne fiant, interdicimus, quae ideo maxime in his celebrant regionibus, ut ceteris diebus suis vacent operibus. Si quis autem quam dominicis tam festis²³⁾ diebus publice ad ecclesiam ferri indictis in aliquo servili opere inventus fuerit, ipsum opus et quod in opere est inventum, archipresbiter tollat iumentum²⁴⁾, et 300 ducis²⁵⁾ in fiscam solvat nummos. Simi-

jména jejich županu toho bradu, a župan je požeň, a protiwi-li se, uvrz je do vězení, až buď učiní vhodné pokání, buď, jestliže zapírají, utáží se železem rozžatým neb wodau zažehnanau, jsau-li winni; ale bratrowrahy a otcwrahy neb zabijce kněžá a w takowé hrdelné zločiny upadlé nechať je arcipryšt oznámi županu nebo knížeti, by je na rukau i okolo břicha spautané wywrhnul z králowstwi, aby jako Kain blaudice a utikajice pobíhali po zemi. Šebř biskup řekl: toto uzawření knížete spravvedliwé buď klabau utwzeno. Nebo k tomu wám, knížatům, wisi meč po straně, abyste ruce své častěji smýwali w krvi hříšné. Opět kníže: Krčmu, di, která jest kořen všeho zlého, odkud pocházejí zlodějstwi, mužobojstwi, cizoložstwi a jiné hříchy, kdoby zřídil i kdoby zřizenau přejal; biskup Šebř prawil: klet buď! A kníže prawil: Který by tohoto příkazu rušitel postizen byl, krčmář, buď uprostřed tržiště ku kolu přiwázán a do unawení bírice zmrskán a seškubán; swrehky však jeho nebudtež pobraňy, ale pítí toliko na zem wylito, aby se nikdo proklatým nápojem nepoškwnil. Pijáci pak, když by byli postizeni, nechať prvé newyjdu z vězení, až každý složí 300 peněz do důchodu knížecího. Šebř biskup prawil: Co kníže usaudil, moc má potwzruje. Dále pokračowal kníže, prawě: Trhowé pak we dni nedělni aby dokonce nebýwali, zakazujeme, které lidé w těchto krajínách proto nejwice konají, aby jiné dni byli prosti práce. Pakli by kdo jak w nedělni tak we swátečni dni, o kterých weřejně w kostele ohlášeno jest, že se swěti, spátěn byl při nějakém díle robotném, seber arcipryšt i dilo i potah ten, který bude při díle dopaden, a do důchodu knížete ať zaplati 300 peněz. Podobně také, kteří své mrtvé pochowáwají w polích nebo w hájích, kdož takowau wěc před se berau, dejte arcijahnowi wola, a 300 peněz do důchodu knížete; mrtvého pak pocho-

1) nadepsáno rukau jinau w A. — 2) vel — sive A, seu 2b. — 3) ad 2aa. — 4) serratos 2a. — 5) ca-num 3. — 6) circueant měl 1, ale oprav. — 7) dulcibus měl A, ale opr. w ducibus. — 8) nemá 2. — 9) dux ait 4a. — 10) Taberna A, 6. — 11) nemá 4a. — 12) hunicidia 4a. — 13) adult. fornicationes, ebrietates et 4, 4a. — 14) partam A, 1, 2; tak měl i 6, ale po straně opraveno w paratam. — 15) d. iterum 4, 4a. — 16) confis-centur 2b. — 17) potius A. — 18) seu potius — proiciantur 3. — 19) de execr. h. 4, 4a. — 20) hastu měl 1. — 21) de presensi 1, ale oprav. rukau jinau. — 22) Bracizlaus přidává 4, 4a. — 23) tam dominicis quam festiuis 4, 4a; quam dom. diebus t. f. A. — 24) nemá A, A.1. — 25) duci 4, 4a.

liter et qui in agris sive in silvis suos sepeliunt mortuos, huius rei praesumptores archidiacono¹⁾ hovem et 300 in fiscum ducis solvant²⁾ nummos³⁾: mortuum tamen in poliandro⁴⁾ fidelium humi condant denuo. Haec sunt, quae odit deus, haec s. Adalbertus pertaesus⁵⁾, nos⁶⁾ suas destruit oves et ad exteras maluit ire docturus gentes. Haec ut ultra non faciamus, nostrae simul et vestrae fidei sacramento confirmamus. Sic ait dux: Et praesul⁷⁾ sanctae Trinitatis nomine invocato et malleo assumpto, ceteris⁸⁾ clericis septem⁹⁾ psalmos et alias huic sancto¹⁰⁾ operi competentes orationes ymnizantibus, coepit molliter destruere summa sepulchri, destruens eum usque ad ima thesauri sacri, et cum aperuissent sarcophagum¹¹⁾, omnes, qui in ecclesia aderant, tanta flagrantia¹²⁾ suavissimi odoris sunt referti, ut per tres dies quasi opimis¹³⁾ ferculis refecti obliviscerentur cibo refici, quin etiam et¹⁴⁾ infirmi sanati sunt eodem die¹⁵⁾ quam plurimi. Tunc dux¹⁶⁾ et episcopus¹⁷⁾ et pauci comitum insipientes, ut viderunt sanctum dei¹⁸⁾ ita vultu et habitu clarum, et sic corpore integrum per omnia, ac si eadem die sacra missarum celebrasset solempnia, clerici Te deum laudamus, laici Kyrie-eleyson¹⁹⁾ modulantur, et resonant voces eorum usque ad aethera²⁰⁾. His ita peractis dux prae gaudio faciem perfusus lacrimis, sic orat²¹⁾: O²²⁾ Christi marty²³⁾, beate Adalberte, nostri semper et ubique miserate²⁴⁾, nunc solita nos respice pietate, et nobis peccatoribus propiciare, atque ad²⁵⁾ tuam sedem Pragensis²⁶⁾ ecclesiae per nos quamvis peccatores referri non dedignare. Mira res et valde stupenda, cuius tum-bam nudius tertius contingere non poterant, continuo dux et episcopus sine impedimento corpus eius sarcophago levant et serico cooperientes in superiori altari locant, ut plebs sua vota solvat²⁷⁾, quae deo et eius sancto voverat, atque eadem²⁸⁾ die²⁹⁾ compositae sunt 200 marcae altaris in arce.

wejte znovu na hrbitowě wěřících. To jsau wěci, 1039 kterých nenáwidi Báh; z těch swatý Wojtěch se omrzew, nás, swé owčičky, opustil a raději k cizim se odebral národům. Těch že wickrát činiti nebudeme, přísahau spolu na swau jak na waši wiru stwzujeme. Tak prawil kníže. A biskup, wzywaw jméno swatě Trojice, a wzaw kladiwo, při čemž ostatni duchowni sedm žal-mů a jiné k tomu swatému skutku se hodici modlitby zapěli, počal polehaunku bořiti swršek hrobu a bořil jej až do wnitř k samému swatému pokladu; a když otewřeli rakew, všichni, kteří byli w kostele, takowým wáním přelibežné wůně jsau nadechnuti, že po tři dni, jakoby nej-sytějších krmí byli požili, zapomněli na posil-nění se jídlem; ano také welmi mnoho nemoc-ných uzdraweno jest tauž chwili. Tu když kni-že a biskup a několik málo županů pohleděwše widěli swatého božibo, we wzezření a w podobě tak jasného, a těla tak celého owšem, jakoby toho dne byl slawil mše swatě, zapěli duchowni Tě boha chwálíme, a laikowé Kyrie eleison, a hlasy jejich se rozléhaly až k wýsystem. Když pak to tak bylo wykonáno, kníže, jehož obl-čej z radosti byl polit slzami, takto se modlil: O mučenniče Kristůw, swatý Wojtěse! jenž jsi měl s námi wždy a wšude slitowání, hled na nás s obwyklau dobrotau nyní, a buď nám hříš-níkům milostiw, z toho, že tě, ač hříšni jsauce, k twé stolici, ku kostelu Pražskému, doneseme, nelněwiv. Diwná wěc a welice k úzasu; jehož hrobu před třemi dni nemohli se dotknauti, ihned kníže a biskup bez překážky tělo jeho z hrobu wyzdwihli, a pokrywše hedwábim postavili na wyšším oltáři, aby lid splnil sliby swé, které byl zaslbil Bohu a jeho swatému, a toho dne zajisté složeno jest hříwen na dvě stě na wrchu oltáře.

¹⁾ archidiaconus 4a. — ²⁾ solvat 4. — ³⁾ nemá 1, 2, 2a, 2aa, 6. — ⁴⁾ polyando 2, 4. — ⁵⁾ perosus 2. — ⁶⁾ vos 2b. — ⁷⁾ pr. Severus 4, 4a. — ⁸⁾ nemá 4, 4a. — ⁹⁾ VI 4a. — ¹⁰⁾ nemá 3. — ¹¹⁾ sarcophagum 2aa. — ¹²⁾ fraglantia 1, 4; fragrantia 6. — ¹³⁾ optimis A, 4, 4a. — ¹⁴⁾ nemá 2. — ¹⁵⁾ ora 1. — ¹⁶⁾ d. Bracizlaus 4, 4a. — ¹⁷⁾ ep. Severus 4, 4a. — ¹⁸⁾ d. Adalbertum 4, 4a. — ¹⁹⁾ kriles A; kyrř 4; krleyss 6. — ²⁰⁾ he-tera 1. — ²¹⁾ o. dicens 4, 4a. — ²²⁾ nemá 1. — ²³⁾ m. Adalberte 1. — ²⁴⁾ miserere 3. — ²⁵⁾ nemá 3. — ²⁶⁾ sanctae Prag. 4, 4a. — ²⁷⁾ solvant mē A, ale oprav. w solvat. — ²⁸⁾ eodem 2aa. — ²⁹⁾ nemá 3.

1039 O deus omnipotens, mundum per secula revolvens,
 Qui semper regnas, solus qui cuncta gubernas,
 Nil fit, nec fuit in mundo nec erit bone Christe,

tuo sine nutu. Quisnam mortalis hoc unquam credere posset, ut ad gentes apostatrices iam in coelesti regno laureatus corpus suum referri sineret, quarum¹⁾ aspernatus facinora aufugit²⁾ consortia, cum adhuc viveret. Sed si maiora dei et antiqua miracula³⁾ perpendimus, quomodo populus Israeliticus sicco vestigio transivit mare, qualiter de sicca rupe fluxerunt⁴⁾ aquae, vel qualiter factor orbis apparuit in orbe natus ex Maria virgine; non ammirari, sed potius deo, qui fecit et facere potest, quae vult, nos decet humiliari et eius gratiae totum assignare, cuius gratia inspirante ascendit in cor ducis, ut similiter transferat⁵⁾ corpus archipraesulis eiusdem civitatis, nomine Gaudentii, qui in eadem forte⁶⁾ ecclesia quiescebat. Hic, uti⁷⁾ superius retulimus, non solum carnali verum et spirituali⁸⁾ coniunctione⁹⁾ frater s. Adalberti et comes inviduus in omni labore et erumna fuit, et si cum eo non corpore martirium¹⁰⁾, mentis tamen compassione tulit. Nec enim fieri poterat, ut¹¹⁾ gladius animam eius non pertranseret, cum germanum suum rompheis paganorum in frusta¹²⁾ concidi videret, et ipse pariter occidi valde optaret¹³⁾. Item¹⁴⁾ visum est duci¹⁵⁾ et episcopo, ut¹⁶⁾ quinque fratrum reliquias sancto corpori adiunctas, quorum de vita ac passione satis supra retulimus¹⁷⁾, qui¹⁸⁾ in eadem civitate sed in alia ecclesia quiescebant, pariter cum summa diligentia transferant. Quid multa?

5. Ventum erat cum omni sacra sarcina in prosperitate et laetitia Boemiam, et in vigilia¹⁹⁾ s. Bartholomei apostoli prope metropolim Pragae castra metati sunt circa rivulum Rokitnicam²⁰⁾, ubi lucescente die clerus et universa

O bože, jenž svět ve běhu věčné držíš, všemohaucí,
 Věčné ty jenž kraluješ, sám jenž řídíš, správuješ vše!
 Kriste milý! což na světě jest, bylo neb bude,
 bez tvé

nic neděje se bez vůle. Neb který člověk smrtelný by tomu kdy uvěřil, žeby owěněný již w království nebeském dopustil tělo své přeněsti zpět ku plemenům odpadlým, jejichž společnosti utikal, maje w oškliivosti skutky jejich, když ještě živ byl. Ale když povážíme větši a starodávné boží zázraky, kterak lid israelský suchýma nohama přešel přes moře, kterak ze suché skály tekly prameny, nebo kterak stvořitel světa zjewil se we světě, narodiw se z Marie panny; není se diviti, ale sluší se raději Bohu, jenž činí a činiti může co chce, se kofiti a jeho milosti všecko přičítati; z jehož milostivého wruknutí wstoupilo také do srdce knížete, aby rovněž přenesl tělo arcibiskupa toho místa, jménem Gaudentia, který w témž právě kostele odpočíwal. Ten byl, jak jsme výše wyprawowali, nejen tělesným ale i duchownim swazkem bratr swatého Wojtěcha a towaryš nerozdílný we vši práci a trýzni, a s ním mučennictví, byť ne tělem, ale saustrasti mysli přestál. Neb nemohlo býti, aby duši jeho neprojel meč, když widěl, kterak bratr jeho meči pohanů na kusy byl sekán, a když sám sobě welice přál, býti též usmrčen. Také se widělo knížeti a biskupu, aby ostatky pěti bratří, o jejichž žiwotě a utrpeni jsme výše prawili, kteří w témž hradě ale w jiném kostele odpočíwali, k swatému tělu přiložice, rovněž s největši píli přewezli. Což více?

5. Přišli jsau se všim posvátným nákladem se zdarem a u weselosti do Čech, a u wiglii swatého Bartoloměje apoštola blíž hlawního sídla Prahy položili jsau tábor u potoka Rokytnice, kdež při rozednění přišlo naproti duchowenstvo

1) quorum 4, 4a. — 2) aufugerat 2b. — 3) nadepsáno rukau jinau w A. — 4) fluxerint 2b. — 5) transferret 1. — 6) fere A, 6. — 7) Tak wšecky kromě 1, který má utique. — 8) spiritali 1. — 9) coniunctione 1; compunctione 4. — 10) mart. sustinuit 4, 4a. — 11) nemá 1. — 12) frustra mēl A a 1, ale druhé r jest v. y. škrábáno. — 13) optarat A, ale oprav. w optaret. — 14) Iterum 1. — 15) nobilissimo duci Bracizlao 4, 4a. — 16) ut sanctorum martyrum quin. 4, 4a. — 17) deo donante relaturi sumus 3. — 18) qui non A, ale non nadepsáno rukau jinau. — 19) vigiliis 4, 4a. — 20) Rokitnicam 2b; Rokitnicam 2a; Rokytnicam 2, 6.